

Názory Glatzová & Co.

*K otázce „splatnosti“
pohledávek úpadce v
konkurzu*

Únor 2004

*Renáta Zbranková
Jindřich Jelínek*

Glatzová & Co.
advokátní kancelář
Husova 5 – Betlémský palác
110 00 Praha 1
Tel: (+420) 224 40 14 40
Fax: (+420) 224 24 87 01-2

www.glatzova.com

K otázce „splatnosti“ pohledávek úpadce v konkurzu

Tento dokument představuje obecnou informaci o některých vybraných otázkách právních vztahů a slouží jako podkladový materiál pro širší diskusi k rozebíranému tématu. Cílem tohoto dokumentu není analyzovat veškeré aktuální otázky a problémy. Tento dokument se nezabývá daňovými aspekty.

Únor 2004

V nedávné době jsme se v souvislosti s několika obchodními případy setkali s velice rozporuplnými výklady §14 odst. 1 písm. g) zákona č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání ve znění pozdějších předpisů („ZKV“), který pojednává o otázce „splatnosti“ pohledávek úpadce v konkurzu. Zaznamenaný menšinový výklad předpokládal, že smyslem uvedeného ustanovení je jednorázové a trvalé „zesplatnění“ pohledávek úpadce.

Protože s tímto názorem nesouhlasíme, rádi bychom na základě historického vývoje úpravy popsali důvody, které nás vedou k závěru, že stávající úprava §14 odst. 1 písm. g) ZKV nesleduje trvalou změnu stavu pohledávek, ale toliko využití fikce splatnosti (za předpokladu splnění určitých podmínek).

Jedním z nejdůležitějších cílů konkurzního řízení bylo a zůstává vytvoření podmínek pro jednorázové, pokud možno konečné a zároveň co nejefektivnější a nejrychlejší uspokojení pohledávek úpadcových věřitelů. Nutným předpokladem ke splnění tohoto cíle je mj. i vytvoření podmínek, za kterých bude možné využít k uspokojení pohledávek věřitelů veškerých aktiv úpadce, včetně jeho pohledávek, které by jinak nebyly v době konkurzu splatné. Proto historické úpravy konkurzního řízení používaly různé varianty formulace zabývajících se splatností pohledávek úpadce.

Začneme u úpravy zákona č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí, který v § 16 odst. 1 stanovil, že „nedospělé pohledávky platí v konkursu za splatné“. Tehdejší praxe a judikatura z této formulace poměrně

jednoznačně dovozovaly, že se jednalo toliko o fikci určenou pro potřeby konkurzního řízení (tj. jen o dočasnou změnu nahlížení pohledávky)¹.

Oproti tomu zavedl zákon o konkurzu a vyrovnání č. 328/1991 Sb. ve znění před novelou č. 94/1996 Sb. v původním znění § 14 odst. 1 písm. g) bohužel poměrně nešťastnou formulaci, že „nesplatné pohledávky a závazky týkající se podstaty se stávají splatnými“. O výkladu a sledovaném cílu tohoto ustanovení byly vedeny poměrně bouřlivé diskuze. Část odborné veřejnosti zastávala názor, že se jedná o ustanovení sledující stejný cíl jako předválečná úprava, tj. jen dočasnou změnu režimu pohledávek pro konkurzní řízení. Naopak druhá část právnické veřejnosti právě z rozdílu formulace ustanovení oproti předválečnému znění (argument. „se stávají splatnými“ oproti „platí za splatné“) dovozovala, že zákonodárce má na mysli trvalou změnu ve splatnosti pohledávek.

Právě novela ZKV provedená zákonem č. 94/1996 Sb. však podle našeho názoru zcela jednoznačně rozptýlila pochybnosti o sledovaném cíli i výkladu, když se v podstatě formulačně vrátila k historické úpravě a stanovila, že „nesplatné pohledávky úpadce a jeho závazky, které mají být uspokojeny z podstaty, se považují v konkurzu za splatné“. Změna vede k opětovnému zavedení dříve typických znaků tohoto ustanovení, tj. koncipování ustanovení jako fikce (argumentuj. „považují se“), která je podmíněna předpokladem vztahujícím ji pouze ke konkurznímu řízení (argumentuj. „v konkurzu“).

Domníváme se, že z uvedeného je patrné, že stávající úprava tak, jak je obsažena v současně platném § 14 odst. 1 písm. g) ZKV, tedy nesleduje trvalou změnu splatnosti pohledávek, ale výhradně vytvoření podmínek v rámci konkurzního řízení, které umožní správci konkurzní podstaty další využití takovýchto pohledávek. Jestliže je použití fikce podmíněnou tím, že jde o pohledávku „úpadce v konkurzu“, tak argumentací *a contrario* je třeba dovodit, že pokud by daná pohledávka přestala být pohledávkou „úpadce“ či byla-li by mimo „konkurz“, nebude lze na ní fikci splatnosti vztáhnout a nastoupila by tak původní splatnost pohledávky.

Rámcio této úpravy je pak možné sledovat hned v několika ohledech:

- (i) režim pohledávek v případě zrušení konkurzu; a
- (ii) dopady „zesplatnění“ na jinak řádně plnící dlužníky úpadce.

¹ Srov. Kareta J.: K některým problémům aplikace zákona o konkursu a vyrovnání, Právní praxe v podnikání 12/94;

ad (i) – v případech zrušení konkurzu ve smyslu § 44 odst. 1 písm. a), c) a f) ZKV nastává situace, kdy by předkonkurzní vztahy úpadce měly začít fungovat ve zcela normálním režimu, který předcházela prohlášení konkurzu (v případě § 44 odst. 1 písm. f) ZKV se totéž týká nástupce úpadce). Pokud by opravdu docházelo k trvalé změně ve splatnosti pohledávek, jak se stále část právnické veřejnosti snaží nesprávně dovozovat, byl by takový návrat k normálu z pochopitelných důvodů výrazně zhoršen².

ad (ii) – trvalou změnou splatnosti pohledávek by byly významným způsobem zasaženi všichni řádně plnění dlužníci úpadce. Ti by byli nuceni v poměrně krátké době a bez předchozího varování splatit své závazky, i když nebyli v prodlení a nijak tíživou situací úpadce nezavinili, ani ji nemohli ovlivnit. Jako příklad mohou sloužit různé závazky s delší dobou splatnosti nebo závazky, jejichž plnění je rozvrženo do delšího časového období (např. leasingové vztahy, úvěrové vztahy, splátkové kalendáře apod.). Vymáhání takovýchto pohledávek najednou by nutně vedlo k dominovému efektu a často k ohrožení existence dotčených dlužníků. Naopak námi zastávaný výklad, že § 14 odst. 1 písm. g) ZKV je fikcí použitou pro pohledávky úpadce v konkurzu, dává možnost zabránit takovým negativním následkům tím, že pohledávky budou vyvedeny mimo konkurz například jejich postoupením. Nový věřitel již nebude pohledávky uplatňovat „v konkurzu“ a neuplatní se tedy fikce jejich splatnosti. Nutně nastoupí jejich původní splatnost³.

Mgr. Renáta Zbranková, LL.M., Partner

advokátka, Glatzová & Co.

e-mail: renata.zbrankova@glatzova.com

Tel: (+420) 224 40 14 40

Fax: (+420) 224 24 87 01-2

Mgr. Ing. Jindřich Jelínek, Senior Associate

advokát, Glatzová & Co.

e-mail: jindrich.jelinek@glatzova.com

Tel: (+420) 224 40 14 40

Fax: (+420) 224 24 87 01-2

² Je zřejmé, že ne všechny účinky prohlášení konkurzu pominou po jeho zrušení (příkladem je zánik společného jmění úpadce a jeho manžela podle § 14 odst. 1 písm. k) ZKV). Jakmile k zániku společného jmění dojde, lze je vzhledem k § 151 občanského zákoníku za trvání manželství obnovit jen rozhodnutím soudu. Nicméně zejména u úpadců podniků je vhodné redukovat nevratné účinky prohlášení konkurzu na minimum a tomu podle nás odpovídá i současné znění § 14 odst. 1, písm. g) ZKV.

³ Srov. Zelenka J., Maršíková J.: Zákon o konkursu a vyrovnání - komentář, 2. vydání, Linde Praha, a.s., Praha 2002, s. 405

Profil Glatzová & Co.

Advokátní kancelář Glatzová & Co. byla založena v roce 1994 JUDr. Vladimírou Glatzovou. Od svého vzniku se rozrostla na více než 24 právníků a stala se přední českou advokátní kancelář, která poskytuje právní služby odpovídající nejvyššímu standartu obvyklému v západních zemích. V mezinárodních referenčních publikacích, jako je například „Legal 500“ (www.legal500.com), je naše kancelář zmíněna jako jedna z předních advokátních kancelář v České republice v řadě oblastí, včetně fúzí a akvizic, právních vztahů k nemovitostem, bankovníctví a financí. Naše kancelář poskytuje poradenství v obchodně právních záležitostech i v řadě specializovaných právních odvětví. Glatzová & Co. poskytuje veškeré služby v českém, anglickém, německém, francouzském a ruském jazyce. Hlavní oblasti naší činnosti jsou:

Fúze a akvizice

Privatizace

Energetika

Procesní právo a rozhodčí řízení

Pracovní právo

Bankovníctví a finance

Telekomunikace a informační technologie

Nemovitosti

Hospodářská soutěž

Obecné obchodně právní služby

Glatzová & Co. úzce spolupracuje s advokátní kanceláří Hengeler Mueller (Frankfurt nad Mohanem), Slaughter and May (Londýn) a Freshfields (Londýn).

Kontakty

Další informace o činnosti advokátní kanceláře Glatzová & Co. je možné získat na následující adrese:

Glatzová & Co.

advokátní kancelář

Husova 5 – Betlémský palác

110 00 Praha 1

Tel: (+420) 224 40 14 40

Fax: (+420) 224 24 87 01-2

www.glatzova.com